

Noms **populars** de bolets

INTRODUCCIÓ

La intenció d'aquest article es donar a conèixer noms populars de bolets, el significat del seu nom en llatí i una breu descripció de cada espècie. No es descriuran bolets com els rovellons, les llanegues, els camagroc, els fredolics i altres ja que són coneguts suficientment per la majoria de la gent. Tot i no ser tant coneguts, aquests bolets tenen nom popular, això vol dir que es coneix la seva existència des de fa molt de temps.

El País Valencià, les Balears, Catalunya i Andorra són terres amb una gran tradició micòfila, es coneixen, es recullen i es mengen moltes classes de bolets, per això no es d'extranyar que hi hagin tants noms populars

Existeixen documents com el Llibre de la jurisdicció del magnífic mostassaf de la ciutat de Manresa de l'any 1673 (Extret de llibre "El nom dels bolets" de Josep Cuello Subirana) en que queda constància que ja es compraven i menjaven rovellons i altres bolets.

Cal dir que cada zona, cada territori, molt sovint tenen els seus propis noms per designar el mateix bolet, fet que demostra l'interès per el món dels bolets. Cal destacar els treballs de Josep Cuello amb el seu llibre "El nom dels bolets" i de M. Niell i J. Girbal amb el seu treball publicat a la Revista Catalana de Micologia. Niell i Girbal en concret han estudiat els noms populars d'Andorra on ha recullit 82 noms populars de bolets que corresponen a 39 espècies diferents. Cal destacar també el treball de Ballarà, Mercadal i Valiente sobre els noms populars de bolets de la Cerdanya.

Noms populars que han arribat al nostre temps, així com la tradició d'anar a buscar bolets

Allet. LLUC ESCÀNEZ

A continuació es fa la descripció d'unes quantes espècies de bolets

DESCRIPCIÓ

ALLET- *Marasmius alliaceus*
Del grec *marasmós* que vol dir molt prim i del llatí *alliaceus* que fa olor d'all

Pertany a la mateixa família de les corioles i te mes o menys la mateixa forma. Amb un barret de uns 5 cm de diàmetre, brunenc i un peu prim, rígid i marró negre. És típica l'olor a all per la qual cosa s'ha utilitzat, un cop sec i en pols, com a condiment

ALZINOI- *Armillaria mellea*
Del llatí *armilla* que vol dir braçalet i *melleus* que vol dir de color de mel

Altres noms populars són: cama-sec de soca, rouró, aulinell, aulina, bolet de soca

Es caracteritza per tenir un barret de color groc mel, làmines blanques i un peu amb anell

membranós. Creix en forma de flota amb gran quantitat d'individus, generalment sobre troncs d'arbres planifolis.

ANISAT- *Clitocybe odora*
Del grec *klitós* que vol dir inclinat, i *kýbe* que vol dir cap; i del llatí *odoros* que vol dir olorós

Altres noms populars són: bolet d'anís, verderol anisat.

Es caracteritza per la forta olor d'anís que desprèn la seva carn. No es un bolet gaire gros, presenta un barret aplanat vert, vert blavós. Les làmines són decurrents, es a dir baixen una mica cap al peu que és força prim.

APAGALLUMS- *Macrolepisma procera*

Del grec *makrós* que vol dir gran, *lepís* que vol dir esquama i *ús, otós*, orella i del llatí *procera* que vol dir alt, esvelt

Popularment també s'anomena: paloma, cogomella, maneta, apagador, bolet de frare, bolet esparver (Riu de Cerdanya), maceta de tambor.

Presenta un barret primer ovoide, després aplanat, gran fins a 30 cm, blanquinós i recobert d'es-

quames concèntriques brunes. Les làmines són grans, blanques. El peu pot arribar a fer 40 cm recobert de petites taques brunes. A la part superior del peu presenta un anell doble gruixut. Es considerat comestible

BOLET D'ESCA- *Fomes fomentarius*

Del llatí *fomes* que vol dir combustible

Bolet gran, fins a 40 cm, en forma de peulla de cavall. El barret amb una crosta dura de gris a bruna, llenyosa, en forma de consola invertida. Els porus relativament petits, blancs. Creix sobre fusta de faigs i bedolls. És paràsit del arbres.

BOLET D'ESCA DE PI- *Fomitopsis pinicola*

Del grec *ópsis* que vol dir aspecte (semblant al fomes); i del llatí *pinus*, pi i *colo*, hàbitat, es a dir semblant al fomes que viu als pins

Bolet en forma de peulla de cavall, gruixut, amb zones de diferents colors a la part superior, amb els marges de color blanquinós, groguenc. Consistència llenyosa. Es característic la crosta resinosa que recobreix la superfície que es fon amb el foc d'un llumí, cosa que no succeix amb el *Fomes fomentarius* (bolet d'esca).

La part inferior del bolet amb porus molt fins i petits ocre clar a groc clar que al tacte es tornen gris-violeta. Creix sobretot damunt de troncs de coníferes.

BOLET D'ESCA DE BEDOLL- *Piptoporus betulinus*

Del grec *πίπτο*, caure i *πόρος*, porus; i del llatí *betulinus*, que vol dir del bedoll

Bolet amb el barret, poroide, sense peu, quan es jove té una consistència tova, amb la super-

Bolet d'esca de bedoll. LLUC ESCÁMEZ

fície papiràcea, blanquinosa. La part inferior amb els porus petits i blancs. Creix sobre troncs vius de bedoll principalment. El *Piptoporus pseudobetulinus* creix sobre quercus o populus

BOLET DE PI-*Hypholoma fasciculare*

Del grec *hýphos*, que vol dir filament, i *loma*, que vol dir marge; i del llatí *fasciculus*, manat, es a dir un bolet amb filaments al marge del barret i que viu agrupat un al costat de l'altre

També anomenat bolet d'alzina, flota, mata, o rovelló de pi.

Generalment creix formant una flota nombrosa d'individus, sobre troncs morts. Es caracteritza per presentar un barret amb la part central ataronjada i el marge groc sofre. Les làmines són de color groc sofre que amb l'edat verdegèn. El peu és fibrós i prim. És un bolet tòxic que provoca problemes digestius.

BOSSA ESCAPÇADA-*Clavariadelphus truncatus*

Del llatí *clavariadelphus* que vol dir semblant a una porra, i *truncatus*, que vol dir escapçat

El bolet te forma de maça o cla-

va amb la part superior escapçada, aplanada. De color groc ataronjat. La carn és blanquinosa que es transforma en violàcia quan se la talla. Creix sobre tot en boscos de coníferes

CANARI- *Tricholoma sejunctum*

Del grec *thrix*, *trikhós* que vol dir pèl i *loma* que vol dir marge i del llatí *sejunctum* que vol dir separat

Altres noms populars són: tricoloma groc, pixaconill blanc

Una característica important d'aquest bolet es que es pot confondre, pel seu color, amb la farinera borda que és un bolet mortal. El barret presenta fibrilles radials fosques que contrasten amb el fons groc verdós de la resta de la superfície. Les làmines i el peu són blanquinosos. Creix en boscos de planifolis i coníferes.

CASSOLETA TARONJA-

Aleuria aurantia

Del grec *áleuron*, que vol dir farina de blat i del llatí *aurantia*, de color taronja. Quan les espores estan madures surten a la superfície del bolet quedant com enfarinat.

Bolet en forma de copa o cassoleta de color taronja viu, sense làmines i practicament sense peu. Creix en grups sobre la terra nua i no es gaire freqüent.

CEP DE PINYA-*Strobilomyces strobilaceus*

Bolet que te forma de pinya. Popularment també s'anomena abró negre, mataparent d'esquames.

El barret esta recobert d'escomes, que a vegades són molt grosses, piramidals. El color del barret pot ser de gris a negre. No presenta làmines, sino que té porus de color gris clar que es van enfosquin. El peu està recobert de metxes llanoses que ennegreixen. La carn és de color blanquinós que es torna vermellosa i després negra quan se la talla. Creix en boscos de coníferes i és poc comú

CORTINARI GROS-*Cortinarius praestans*

Del llatí *cortina*, que té una cortina i *praestans* que vol dir alt, gros.

Es considera l'únic cortinari comestible. Es un bolet gran que pot fer els 20 cm d'amplada al barret, el qual és rugós, carnós de color bru xocolata amb tonalitats violàcies. Les làmines són violàcies el peu robust, blanquinós al igual que la cortina que després es torna ferruginosa quan cauen les espores. Creix en boscos de planifolis, sobre tot fagedes.

CRESTA DE GALL-*Temiscus helvelloides*

Del llatí *tremisco*, que vol dir tremolar, i *helvella*, que vol dir hortalissa.

Popularment també s'anomena orella de murga. Es caracterísric el seu creixement en grup sobre fusta enterrada en boscos humits. Es considera comestible, fins hi tot cru ja que s'ha utilitzat en amanides. La seva textura és gelatinosa. Te forma de trompeta o espàtula de color ataronjat vermellós

CUL BLANC, CUL GROS-

Amanita ovoidea

El seu nom deriva d'*Amanos*, muntanya prop de Síria i d'*ovoidea*, que vol dir en forma d'ou

També anomenada cogoma, cogomassa farinera.

Es considera comestible. És un bolet gran amb el barret que pot fer fins a 25 cm d'amplada, blanc pàlid amb la superfície llisa i amb el marge amb flocs farinosos que pengen del mateix. Les làmines

Bolet d'esca de pi. LLUC ESCÁMEZ

Fal-lus caní. LLUC ESCÁMEZ

són blanques al igual que el peu que està recobert de flocs farinosos al igual que el barret. el peu presenta un anell cremós i una volva a la part inferior membranaosa blanca, fet que la diferencia de l'Amanita proxima que la té de color ocre. Aquesta amanita és molt semblant a la Amanita ovoidea, però és tòxica

ESTEPEROL- *Leccinum lepidum*

De la paraula italiana *leccio*, que vol dir alzina i del llatí que *lepidum* que vol dir amable, graciós

Altres noms populars són: siureny d'alzina, moixí, molleró tes-selat, modeguí, alzinall

Presenta un barret bru clar, a vegades rugós. Els porus són petits de color groguenc. El peu és robust, groguenc, aspre. Creix

principalment en boscos d'alzines.

ESTRELLA DE TERRA- *Geastrum rufescens*

Del grec *gê*, que vol dir terra i *ástron* que vol dir estrella i del llatí *rufus*, que vol dir vermellós

És un bolet globulós que al madurar s'obre i forma com uns bracos mes o menys triangulars que confereixen al bolet un aspecte d'estrella al centre del qual deuda una mena de sac on estan les espores. Aquesta estrella es diferencia d'altres per la seva tonalitat rosada

FAL-LUS CANÍ- *Mutinus caninus*

Inicialment te forma d'ou i que al creixer s'obre i es desenvolupa un peu vertical, blanquinós, espon-

Gita de bruixa. LLUC ESCÁMEZ

jós, sovint corbat, i amb l'extrem superior de color taronja, vermellós o verdós segons el grau de maduresa. També com l'ou del diable emet una olor fètida que atrau a les mosques. No es gaire freqüent.

FETJÒ- *Rhizopogon luteolus*
Del grec *rhíza*, arrel i *pógon*, pels; i *luteolus*, que vol dir de color groc.

És un bolet que creix semi-enterrat, en forma de patata, de color blanquinós groguenc, a l'interior del qual hi ha les espores. Creix sobre tot en boscos de pins.

FLOTA DE ROURE- *Collybia fusipes*

Del grec *kólybos* que vol dir moneda petita, i del llatí *fusus*, que vol dir fus i *pes* que vol dir peu

És un bolet que creix agrupat sobre soques de roures, alzines presenta un barret campanulat de color bru ferruginós, amb el marge ondulat. Les làmines són blanquinoses i es peu es fusiforme i radicant, i sovint acanalat amb la part inferior del mateix color que el barret.

GITA DE BRUIXA- *Clathrus ruber*

El seu nom ve del grec *klêithron* que vol dir enreixat i del llatí *ruber* que vol dir roig

Altres noms populars són, gitat de bruixa, ou de polla, cranc, cresta de gallina, tripes del dimoni, reixes del diable.

És un bolet, al igual que l'ou del diable, que desprén una olor nauseabunda. Inicialment en forma d'ou que quan madura

Bossa escapçada. LLUC ESCÁMEZ

Ou el diable. LLUC ESCÁMEZ

Pipa. LLUC ESCÁMEZ

s'obre i apareix una mena de reixat vermellós molt viu i fràgil a l'interior del qual hi ha una mena de gleva verdosa amb les espores que emet una olor cadavèrica que atrau a les mosques.

GROGUET PUDENT- *Tricholoma sulphureum*

Del grec *thrix*, *trikhós* que vol dir pèl i *loma* que vol dir marge i del llatí *sulphur*, sofre, ja que es característicament l'olor de sofre que fa el bolet, així com el color.

En algunes zones també l'anomenen xamardiscla pudent per diferenciar-lo del groguet o verderol (*Tricholoma equestre*). Del verderol també en diuen xamardiscla, xavarniscle o xavarniscle (Alt Urgell), xavarnol (Cerdanya), taverniscle, xavarniscola (Andorra).

Es un bolet tot ell de color groc sofre, el barret, les làmines i el peu. És molt semblant al verderol però el groguet pudent és més estilitzat i el verderol es més robust. A més el groguet pudent fa olor de gas o de sofre.

LLETRAGA- *Lactarius chrysorrheus*

El seu nom ve del llatí *lactarius*, que vol dir que té llet, i del grec *khrysós*, que vol dir or i *rhéo* que vol dir fluir, per tant, llet que flueix de color groc

Altres noms populars són, lleterola de llet groga i pinatell bord.

Semblant al rovelló, es caracteritza per la presència al barret d'unes zones concèntriques

ataronjades, per unes làmines taronja pàlides i un peu blanquinós. La diferència més important amb el rovelló és el líquid que treu quan es tallen les làmines que en la lletraga és blanc que es transforma en groc i en canvi en el rovelló pot ser ataronjat o vermellós. La lletraga creix sobre tot en alzinars.

MOIXERÓ BLAU- *Lepista nuda*
Del grec *lepasté* que vol dir vas ample i del llatí *nuda* que vol dir nua

Altres noms populars són: pimpinella morada, peu violeta, blaveta

És un bolet de la família del fredolic i es caracteritza per ser totalment de color lila. Es considera comestible

ORELLA DE GAT- *Helvella crispa*

Del llatí *helvella* que vol dir petita hortalissa i *crispa* que vol dir arrisada

També anomenada barretet, arigany estés, barretó, cama-seca (Mallorca), morilla petita (Catalunya Nord), orella de llebre (Mallorca), orella de rata (Menorca).

És un bolet que es caracteritza per presentar el barret en forma de sella de montar amb 2-3 lòbuls de color blanc, crema. El peu és acanalat amb costelles a tot el llarg del peu força pronunciades. Es considera comestible si previament se l'ha fet bullir ja que la cocció elimina substàncies

Cortinari gros. LLUC ESCÁMEZ

tòxiques semblant a la del bolet de greix o murga. Es recomana no consumir aquest bolet.

OU DEL DIABLE- *Phallus impudicus*

Del grec *phallós*, que vol dir fal·lus i del llatí *impudicus*, que vol dir que fa pudor, es a dir un fal·lus que fa pudor, pudor de carn en descomposició que no molesta a les mosques, mes aviat al contrari ja que es veuen atretes en gran quantitat.

També anomenat bolet pudent, cagarada de gitana, coleta blanca, ou de gall o de pleta.

És semblant al fal·lus caní però més robust. Neix a partir d'un ou blanc enterrat, que al madurar es desenvolupa un peu força llarg, fins 20 cm. El peu acaba en forma cònica recobert per una capa alveolada que adquireix un color vert oliva. Es característicament l'olor a cadàver que despren, aixó fa que a les exposicions se l'hagi de presentar dins d'un pot de vidre per evitar la mala olor.

PEBRÁS- *Russula delicata*

Del llatí *russula* que vol dir vermellós i *delicata*, que vol dir deslletada

Altres nom populars són: pebrassa blanca, blanqueta, esclata-sang blanc (Mallorca), pebrás de carrasca (Vall d'Albaida), rovelló de cascaula (Terres de l'Ebre).

És un bolet que pot fer uns 20 cm de diàmetre, presenta un barret sec, blanc ocràtic que queda brut de terra, les làmines són gruixudes, blanques, que baixen

una mica cap al peu que també és blanquinós. Es considera comestible.

PET DE LLOP- *Lycoperdon perlatum*

Del grec *lýcos*, que vol dir llop i *pérdon* que vol dir pet; del llatí *perlatum* que vol dir perlat per tant el seu nom significa pet de llop perlat

Altres noms populars són, esclatabufa, pet de ca, pet de monja, bolet de fum, bufa, cul de porc, fumdeterra, llufa, veixina de llop.

És un bolet de forma rodona, amb una prolongació que sembla el peu, blanquinós, recobert de petites agulles còniques que es desprenen fàcilment. Quan és madur el bolet es trenca mitjançant un petit orifici a la part superior i es el lloc per on surten les espores. Fa la impressió quan el toques de que treu fum. Es un dels bolets que acumula metalls pesats al seu interior, per tant no s'aconsella el seu consum.

PIPA- *Ganoderma lucidum*

Del grec *gános* que vol dir lluent, *dérma* que vol dir pell i *lucidum* que vol dir brillant

Bolet amb peu i amb barret. El barret és mes o menys semicircular, cobert per una capa com de barnís, lluenta i presenta diferents tonalitats de color vermellós, amb el marge blanquinós, groguenc. La carn es coriàcia, llenyosa. La part inferior del barret presenta porus molt fins

Sabatera d'escames. LLUC ESCÀMEZ

Tassa de bruc. LLUC ESCÀMEZ

arrodonits, blanquinosos. Creix molts sovint a la base de troncs de planifolis, a les soques o als troncs enterrats.

PEU DE RATA, COL-I-FLOR- Ramaria botritis

Del llatí *ramus* que vol dir branca i del grec *botrytis*, que és una pedra preciosa en forma de raïm

En forma de coral, el tronc es curt, molsut i blanc. Les ramificacions són curtes, blanquinoses l'extrem de les quals es torna d'un rosat vermellós. Es comestible i creix sota planifolis, per exemple faigs. És dels pocs peus de rata comestibles, ja que molts d'ells són purgants.

SABATERA D'ESCAMES- Sarcodon imbricatum

Del grec *sark*, carn i *odón* que vol dir dent; i del llatí *imbricatus* que vol dir imbricat.

Hi ha diferents espècies de Sarcodon, totes es caracteritzen per tenir la carn més aviat compacta, no zonada, amb el barret sovint amb escames de diferent tamany. Les agulles de la part inferior del barret solen ser decurrents sobre el peu, es adiren desplaçant cap al peu. Creixen sobre coníferes.

Les principals espècies són: Sarcodon imbricatum, Sarcodon glaucopus, Sarcodon joeidis, Sarcodon leucopus

TASSA DE BRUC, CANDELETA, ORELLA DE CONILLA- Clitocybe gibba

Del grec *klitós* que vol dir inclinat, i *kýbe* que vol dir cap; del llatí *gibba* que vol dir jeba.

És caracteritzada per tenir un barret més aviat aplanat, mameonat que després es torna una mica en forma d'embut, de color crema, amb les làmines blanques que es desplacen cap al peu, força avall. Creix en boscos sobre tot de coníferes.

TIMONER- Tricholoma acerbum

Del grec *thrix*, *trikhós* que vol dir pèl i *loma* que vol dir marge i del llatí *acerbum* que vol dir aspre, agre

També anomenat popularment carlet blanc o escarlet blanc

És un bolet de la família del fredolic, però més robust, i pràcticament tot ell de color crema. presenta un barret amb el marge fortament enrotllat i canalat. Creix sobre tot en alzinars.

ALTRES BOLETS AMB NOMS POPULARS

ABRÓ- Leccinum aurantiacum
Leccinum té el seu origen en la paraula italiana *leccio*, que vol dir alzina; *aurantiacum* prové del llatí i significa de color ataronjat

FETGE DE VACA- Fistulina hepatica

Del llatí *fistula*, conducte i *hepatica*, que vol dir del fetge

Anomenat de moltes maneres per exemple fetge de bou, llengua

de vaca, llengua de bou, llengua de castanyer, llengua, orella de castanyer.

GARLANDÍ- Tricholoma caligatum

Del grec *thrix*, *trikhós* que vol dir pèl i *loma* que vol dir marge i del llatí *caligatum* derivat de càliga que era un tipus de sandàlia dels soldats romans

GIRGOLA DE BRUC- Lyophyllum decastes

Del grec *lýos* que vol dir deslligar i *phýllon*, fulla i *dekás* que vol dir grup

Popularment té altres noms com flota de bruc, moixernó d'estepa, pom de terra, bolet de pila, agret (a Mallorca),

GIRGOLA DE CASTANYER- Grifola frondosa

Del grec *grîphos* que vol dir xarxa de pescar i del llatí *frondosa*, frondosa

LLENEGABORDA- Hygrophorus agathosmus

Del grec *hygrós* que vol dir humit, *phorós* que vol dir portador, *agathós*, que vol dir bo i *osmé* que vol dir olor.

Popularment també s'anomena mucosa flairosa, mucosa perfumada. Es característic l'olor d'ametlles amargues

ORELLA D'ASE- Otidea onotica

Del grec *us*, *otós* que vol dir orella, *eidós*, forma, i *ónos* que vol dir ase

ORELLANA DE TERRA, GIRGOLA DE PI- Hohenbuelia geogenia

Bolet dedicat a Hohenbuel. Del grec *geo*, terra i *génos*, naixement

POTA DE CAVALL- Scleroderma verrucosum

Del grec *sklerós* que vol dir gruixut, *dérma* que vol dir pell i del llatí *verrucosum*, que té berrugues

BIBLIOGRAFIA

CUELLO SUBIRANA J., 2007: *Els noms dels bolets*. Lynx Edicions, Bellaterra (Barcelona) .496 p
PASCUAL, R., 1999: *Guia dels bolets dels Països Catalans*. Pòrtic Natura .Enciclopedia Catalana .302 p
BALLARÀ J, MERCADAL O, VALLIENTE P, 2004: *Cerdanya amb bolets. Com són, on trobar-los, i com cuinar-los*. Sinopsis Edicions. Cerdanya. 336 p
BORGARINOD, HURTADO CH, 2004 : *Le Guide des Champignons*. Sarl Édusud, La Calade, Aix -En- Provence
DIVERSOS AUTORS : *Bolets de Catalunya. Col·lecció de 50 làmines*. Editat per Societat Catalana de Micologia. Barcelona
NIELL M, GIRBAL, J 2006: *Els noms populars dels bolets a Andorra*. Revista Catalana de Micologia (209,216). Volum 28 .Editada per la Societat Catalana de Micologia.
MASCLANS F, 1975: *Els noms catalans dels bolets*. Institut d'Estudi Catalans. 79 p. Barcelona

Lluc Escànez Monferrer